

1. sz. melléklet: A TIZENKÉT HÓNAP (újjörög népmese)

Volt egyszer egy nagyon szegény özvegyasszony, és annak öt gyereke. Az asszonyt soha semmi jó nem érte a nap alatt. Még munka is ritkán akadt számára, csupán hetente egyszer, amikor a módos szomszédasszony áthívta kenyeret dagasztani. Fáradságáért csak egy kis darab kenyeret kapott. A szegény asszony mindig kovászos ujjakkal ment el, hazaérve tiszta vízzel lemosta kezéről a kovászt, felforralta a vizet, és valami levesféle lett belőle, amit azután a gyerekek meettek. Ezzel a levessel kellett beérniük egy álló hétig, amíg az anyjuk újból kenyeret dagasztott a gazdag szomszédnál, újból megjött kovászos ujjával, és újból megfőzte nekik a levest.

A gazdag asszony gyerekei a töméntelen ennivalótól, zsíros falattól meg a pompásan megkelt kenyerektől sem híztak meg, olyanok voltak, mint a szárított hal, a szegény asszony gyerekei meg gyarapodtak, kövéredtek, olyanok voltak, mint a márna. A gazdag asszony nem győzött csodálkozni rajtuk, és szóba hozta a dolgot a barátnői előtt. Azok így feleltek:

– Azért gyarapodnak, kövérednek a szegény asszony porontyai, mert elviszi a gyerekeid szerencsédjét az ujjain, elhordja az övéinek, s míg azok híznak, a tied sorvadoznak, kornyadoznak! A gazdag szomszédasszony elhitte, amit mondtak, és amikor újra elkövetkezett a kenyérsütés napja, nem eresztette el a szegény asszonyt kovászos ujjakkal, hanem arra kényszerítette, hogy jól lemossa a kezét, és így a szerencse az ő házában maradjon. A szegény asszony könnyes szemmel ment haza.

Mikor a gyerekei látták, hogy nincsen kovász az ujjain, ők is sírva fakadtak. A ház egyik sarkában ríttak a kicsik, a másikban zokogott az anyjuk. Végül is megkeményítette szívét, erőt vett magán, és így szólt:

– Legyetek nyugodtak, gyerekeim, ne sírjatok, majd találom én nektek egy falatka kenyeret és elhozom, meglássátok!

Ajtóról ajtóra kopogtatott az asszony, amíg végül akadt valaki, aki vetett neki egy száraz kenyérvéget. Hazavitte, beáztatta és szétosztotta a gyerekek között. Azok ettek, azután lefeküdtek és elaludtak. Az asszony azonban éjfélkor fogta magát, és nekivágott az éjszakának, csak hogy ne lássa a gyerekeit éhen pusztulni.

Ment, mendegélt a pusztaságban, amikor egy kis halom tetején világosságot látott derengeni. Közelebb érve, egy kerek sátrat pillantott meg. Mennyezetéről hatalmas csillár lógott, amelyben tizenkét fáklyaláng égett, az alján pedig valami labdához hasonló gömbölyűség csüngött. Az asszony belépett a sátorba, és tizenkét legényt látott bent ülni, akik vidáman beszélgettek.

A bejárattól jobbra három legény ült, a ruha nyitva a mellükön, kezükben zsenge fű és virágzó ágak. Arrébb másik három, könyéig feltúrt ujjal, kabát nélkül, ők száraz kalászt tartottak az ujjaik között. Odébb ült még három legény, szőlőfürtökkel. Ezek mellett még három, akik hosszú bundát viseltek, amely nyakuktól a térdükig ért.

Mikor a legények észrevették az asszonyt, megszólaltak:

– Isten hozta, nénémasszony, üljön le!

Az asszony köszönt és letelepedett. A legények megkérdezték, hogy mi járatban van. Az elárvult özvegy elpanaszolta nekik minden bűját-baját. Mikor a legények megértették, hogy éheznek szegény, felállt a bundások közül az egyik, és étellel kínálta. Az asszony jóízűen evett, és közben megfigyelte, hogy a legény sántít. Mikor jóllakott, a legények kikérdezték, hogy mi újság az emberlakta világban. Az asszony felelt nekik, ahogy tudott. Végül az a három, akinek nyitva volt a ruhája a mellén, azt kérdezte tőle:

– Hát aztán, nénémasszony, hogy is álltok ti az év hónapjaival? Milyenek látjátok a márciust, az áprilist meg a májust?

– Jó viszonyban vagyunk velük, fiaim – válaszolta az özvegyasszony –, legfőképp pedig ezekkel a hónapokkal, mert ha megjönnek, kizöldülnek a hegyek, völgyek, a föld felékesíti magát sok-sok virággal, és olyan illat árad belőlük, hogy az ember újjáéled tőle. A madarak dalba fognak, és amikor a paraszt látja, hogy zöld már a határ, örül a szíve, és készíti a csúrt. Hiszen ha ezek után még panaszkodnánk márciusra, áprilusra meg májusra, tudom, hogy az Isten tüzet bocsátana ránk, és megégetne bennünket hálátlanságunkért.

Ekkor a három felgyűrt ujjú, kalászt tartó legény kérdezett a szegény asszonytól: – Szép, szép, de milyen szemmel nézitek a júniust, a júliust és az augusztust?

A szegény asszony nyomban ráfelelte:

– Ezekre a hónapokra sem lehet semmi panaszkodásunk. A meleg, amit hoznak, megérleli a gabonát és minden gyümölcsöt. A parasztok ilyenkor aratják le, amit vetettek, begyűjtik a termést. Az emberek kedvelik ezeket a hónapokat, mert akkortájt nincs szükségük a sok drága ruhára.

Most a szőlőfürtös legények vették át a szót:

– Aztán mit szóltok a szeptemberhez, október meg a novemberhez?

– Ó – felelte az asszony –, hiszen ilyenkor szüretelik az emberek a szőlőt, ekkor készül a bor! Aztán meg ezek a hónapok arra is figyelmeztetnek bennünket, hogy közeleg a tél, igyekezzünk fát, meg meleg holmit szerezni, hogy ne szenvedjünk a hidegtől.

Végül a bundás legények tették fel a kérdést:

– Jó, jó, no de a december, a január meg a február? Hogy is álltok ezekkel a hónapokkal?

– Hej, ezek a hónapok szeretnek csak bennünket igazán, mint ahogy mi is őket. Azt kérditek, miért? Halljátok hát: az ember telhetetlen, legszívesebben egész évben torné magát, csak hogy minél több pénzt szerezzen. De jönnek a téli hónapok, a tűzhely köré gyűjtenek bennünket, és az emberek megpihentetnek az év fáradalmi után. Mindenki szívesen látja őket, mert ők hozzák a vetésnövesztő, növénytermesztő esőt meg havat. Így hát, fiaim, valamennyi hónap jó, derekasan végzi mindegyik a munkáját, amit a Teremtő rá bízott.

A legények összenéztek, és intettek az egyik szőlőfürtös társuknak. Az kiment, és kisvártatva egy bedugaszolt kancsóval a kezében jött vissza. Átadta a szegény asszonynak, a legények pedig így szóltak hozzá:

– Fogja ezt a kancsót, nénémasszony, és nevelje fel a gyermekeit!

Az asszony magához vette a kancsót, és örvendezve mondta:

– Kívánok nektek hosszú életet!

– Szerencsével járjon, nénémasszony! – válaszolták a legények.

Az asszony felkerekedett, és még napkelte előtt hazaért. A gyerekei még aludtak. Leterített egy lepedőt, és ráborította a kancsó tartalmát. Hát mit látott? A kancsó színültig tele volt arannyal. Szegény, majd megzavarodott az örömtől.

Reggelre kelve, egyenest a pékhez sietett, vásárolt öt-hat kenyeret és majd egy kiló sajtot. Felköltötte azután a gyerekeit, megmosdatta, kicsinosította őket, elmondatta velük az áldást, utána pedig adott nekik kenyeret és sajtot. Ettek a kis jószágok, jól megtömték a bendőjüket. Azután az asszony vett egy zsák búzát, elvitte a malomba, megőröltette, kenyereket dagasztott, és elvitte a pékhez sütni. Amint hazafelé tartott, vállán a gyúródeszkával, amelyen ott sorakoztak a kisült kenyerek, meglátta őt a gazdag szomszédasszony, aki mindjárt sejtette, hogy valami történt. Utána szaladt, hogy megtudja, honnét vette a lisztet a dagasztáshoz. A szegény asszony, az a jámbor, elmondott neki mindent, úgy ahogy volt. Bezzeg a gazdag szomszédasszony megirigyelte a jódollgát, és eltökélte magában, hogy ő is felkeresi azokat a legényeket. Éjjel, amikor a férje meg a gyerekei már aludtak, útnak eredt, és meg sem állt, amíg a sátort a tizenkét hónappal meg nem lelte. A legények köszöntötték:

– Hozta isten a szépasszonyt! Minek köszönhetjük ezt a nagy szerencsét?

– Szegény vagyok, azért jöttem, hogy segítsetek rajtam.

– Jól van – felelték a legények –, tán éhes vagy, enni kívánsz?

– Nem, köszönöm, nem vagyok éhes.

– Úgy, úgy – bólogattak a legények. – No, és hogy megy a sorotok odakint az emberlakta világban?

– Cudarul, rosszabbul már nem is mehetne!

– Hát a hónapokkal hogy álltok?

– Hogy is állnánk? – zsémbelt az asszony. – Minden hónap új bosszúságot hoz. Alighogy augusztusban megszoktuk a meleget, nyakunkon a szeptember, az október, a november, hozzák a náthát, a hurutot, egyik embernek a tagjai szaggatnak, a másik prüszköl. Azután meg beköszöntenek a téli hónapok, a december, a január meg a február, és mi majd megfagyunk. Az utcákon garmadában áll a hó, ki sem tudsz lépni a házból. Főként az a sánta február, az a főkolompos! (Szegény Február mindent hallott ám!) No, de mindez semmi a hóbertos márciushoz, áprilishoz és májushoz képest! Ennek a háromnak sehogy sem fér a fejébe, hogy ők valójában a nyár hónapjai, úgy tesznek, mintha még a télhez tartoznának, és végül is kilenc hónapos telünk van! Van, hogy még május elsején sem mehetünk ki a zöldbe, nem hempereghetünk a fűben. Azután újra itt a június, a július meg az augusztus, ezek meg a saját verítékünkbe fullasztanak, és elepesztenek a hőséggel. Augusztus közepén, majd megsülünk, és mikor aztán ráadásul a nyakunkba szakasztanak egy jókora zivatart, tönkremegy a kötélén száradó tiszta ruha. Egy szó, mint száz, a hónapok rontják meg az életünket!

Egy hangot sem szóltak semmit sem feleltek a legények, csak intettek a felgyűrt ujjú, kalászos legények közül a középsőnek, mire az eltűnt, és egy jól bedugaszolt korsóval tért vissza, amelyet ezekkel a szavakkal nyomott az asszony kezébe:

– Fogd ezt a korsót. Ha hazaértél vele, zárkózz be a szobádba, és borítsd ki a tartalmát! Útközben ki ne nyisd!

– Dehogyan nyitom, dehogyan nyitom! – bizonykodott az asszony, és örvendezve indult hazafelé.

Még alig pitymallott, már otthon is volt. Magára zárta szobája ajtaját, a földre terített egy lepedőt, és kiborította a korsót. Hogy mi volt benne? Kígyó, kígyó hátán!

A jámbor szegény asszony boldogan élt. Beteljesült rajta a kívánság, hogy: „Járv szerencsével!”